

**In Duinboerderij Zeeveld oefent Thomas van Kleef zich in een contemplatief monastiek leven. Met als inzet de vraag: hoe kan een zo waardevolle traditie weer nieuw leven worden ingeblazen? Onlangs bracht hij tien dagen door in de abdij van Muensterschwarzach. Hieronder een impressie.**

*“Het klooster van Anselm Grün”.*

Waarom was ik juist naar Muensterschwarzach gegaan? Omdat Anselm Grün daar vandaan komt. In dat motief bleek ik niet de enige. Het kwam zelfs voor dat kerkbezoekers bij het plechtig weglopen van de monniken hun camera tevoorschijn haalden om hem te fotograferen. Flits flits. Grün geeft (ook) in eigen huis veel cursussen. Die naar verluidt wel 10 maal overtekend worden. Afgaand op een enkele opmerking kon het echter niet alle broeders bekoren dat hun klooster vooral bekend staat als “het klooster van Anselm Grün”...



*Grün aan de kellenaarsarbeid.*

*Een regel, andere accenten*

Verrassend – voor mij - was om in Muensterschwarzach te constateren dat er heel uiteenlopende Benedictijner scholen bestaan. In een zijkapel in de abdijskerk staat een beeld van Benedictus met in zijn hand een wat gebogen boek. Dit wil de flexibiliteit van de Regel uitdrukken; laten zien hoe deze zich in andere tijden en andere culturen uiteenlopend laat interpreteren. Ik trof in Muensterschwarzach dan ook een wat andere monastieke cultuur aan dan die ik uit de Abdij van Egmond kende. Het beste kan deze wellicht geïllustreerd worden aan de hand van de lichaamshouding van de monniken. In de twaalfde Trap van Nederigheid beveelt Benedictus aan om ‘met heel het lichaam steeds nederigheid uit te stralen’. ‘Houd je hoofd steeds gebogen en je blik op de grond gericht’. In Egmond doen de monniken dat ook letterlijk. In Muensterschwarzach houden de monniken echter het hoofd geheven. Ze kijken zelfs wel eens rond...Het is daar alles dan ook wat meer naar buiten gericht. Wat activistischer. Wat bijvoorbeeld ook blijkt uit het feit dat ze vanuit Muensterschwarzach heel actief ‘aan missie doen’. In tal van, vooral Afrikaanse, landen hebben ze kloosters gesticht of zijn ze dat aan het doen.



*Monniken met een missie*

*Abt primaat*

Het is waarschijnlijk niet toevallig dat de abt primaat van de Benedictijnen, Notker Wolf, ook een Duitser en afkomstig van het ‘moederklooster’ van de congregatie waarvan Muensterschwarzach deel uitmaakt, ook een nogal ‘outgoing’ persoonlijkheid is. Ik woonde een rockconcert bij van hem en ‘zijn’ band. Hij in pij met rockgitaar en dwarsfluit op het podium, een fiks aantal broeders onder het publiek, een rookmachine die vrolijk rook spuwde en knallende muziek uit de speakers. Een soort EO jongerendag op zijn Rooms. Hoe schijnbaar modern ook, het deed mij wat oubollig aan.



### *De abdij rockt!*

#### *Teveel stilte kan ook*

Ik kocht zijn boek “Worauf warten wir” en kreeg er zijn handtekening in. Hij vertelt erin ondermeer over een klooster waarin geen leven meer heerste. Door het vele zwijgen waren de broeders het contact met elkaar verloren en leefden ze langs elkaar heen. “Dat kan gebeuren. Nieuw leven kan dan alleen van buiten komen.” Drie jongeren traden in “namen het heft in handen, gaven koorgebed en liturgie opnieuw vorm, maar de grootste vernieuwing: de monniken leven nu niet meer langs elkaar heen. Ze ontmoeten elkaar dikwijls en spreken met elkaar. Er is onderling een werkelijk en innerlijk contact tot stand gekomen. Dit is nu een bloeiend klooster.”

#### *Spiritueel dorp*

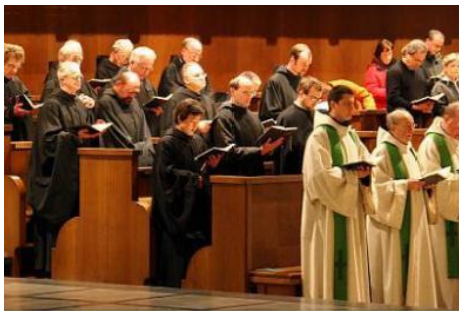
Meer dan dat Muensterschwarzach direct de indruk wekt van een oord van inkeer en contemplatie, lijkt het wat op een klein ‘spiritueel dorp’. Op het voorplein heeft het klooster een winkel met bakkers- en slagerswaren van eigen fabrikaat, een winkel met Fair Trade producten, een winkel met boeken, cd’s, ansichtkaarten en sieraden (eerste prijs in de categorie Klosterladen 2007!), en een ‘missiemuseum’, en al de aanloop die dat trekt maakt een heel bedrijvige indruk. Ook is op het (enorme) terrein een eigen gymnasium gevestigd (waaraan ook een aantal van de monniken les geeft) waardoor het rond het klooster een levendig komen en gaan van leerlingen is. In totaal runnen de broeders zo’n twintig kleine bedrijfjes, waaronder een cursushuis en - organisatie, een soort spiritueel ‘herstelhuis’, een uitgeverij, een landbouwbedrijf, een tuinderij, een edelsmederij en een bouwbedrijf. Ze doen heel eco bewust, je ziet veel zonnepanelen en recent is een biogas installatie gebouwd. Dit alles houden niet alleen de monniken draaiend. Op 100 monniken zijn er 200 personeelsleden in dienst! Mij werd verteld dat ze daarmee wel aan hun taks zitten. Nog meer mensen in dienst zou economisch niet meer haalbaar zijn.



*Overzicht van het abdijterrein. Helemaal bovenaan in het midden was mijn kamertje*

### *Efficiënt bidden*

Om al die bedrijvigheid te kunnen behappen, hebben ze de – in hun geval, vijf - gebedstijden tamelijk drastisch gebundeld in drie porties. Laten we zeggen dat ze ‘efficiënt’ met hun gebedsmomenten omgaan. Het kwam bijvoorbeeld voor dat de vespers van 18.00 tot 18.30 waren, dan werd er snel gegeten, waren er om 19.10 uur completen en stonden we om 19.30 weer buiten. De mis houden ze in de vroege ochtend om 06.15 uur en zo houden ze lange ochtenden, middagen en avonden over, waarin zonder twijfel veel (ander) werk wordt verzet.



### *Het officie*

Zo heb ik 's avonds na de completen een keer meegedaan met een Aikido les die een van de paters gaf. Na afloop gingen we met z'n allen nog wat drinken en toen werd het zomaar 23.00 uur. Opvallend vond ik dat deze pater bij het ‘nagesprek’ vooral zelf aan het woord was.



### *De Aikido pater*

### *Gescheiden kwartieren*

Heb ik een goede indruk gekregen van de monastieke cultuur in Muensterschwarzach? Nee en ja. De gasten en de broeders worden er namelijk goed uit elkaar gehouden. Zo eten de gasten

in een eigen eetzaal, waar het tot mijn verbazing een gekwek van jewelste was. En vol. Deels met cursusgasten, ik schat zo'n 50 en dan nog zo'n 20 individuele gasten.

### *Roepingen*

In leeftijdsopbouw is Muensterschwarzach eigenlijk een kopie van de Abdij van Egmond, zij het dat het in Duitsland om grotere aantallen gaat. Er is een grote groep ouderen, een iets kleinere groep vijftigers/zestigters, nog wat minder veertigers, een enkele dertiger, en ik meen drie novicen. In een gesprek met een van de broeders werd me weer eens duidelijk hoezeer 'roepingen' voorheen vaak sociaal-cultureel van aard waren. In grotere gezinnen was het vanzelfsprekend dat een van de jongens of meisjes het klooster in zou gaan. Voor het gezin en de uitverkorene was het misschien zelfs wel een eer. Bood het een toekomst die anders niet voor hem of haar weggelegd zou zijn; een goede opleiding, een gegarandeerd dak boven het hoofd, een vorm van status. In arme landen is dit patroon nog steeds zichtbaar, reden waarom de kloosters daar aan broeders en zusters geen gebrek hebben. In het rijke westen met zijn veel kleiner geworden gezinnen, is van deze vanzelfsprekende aanvoer van nieuwe roepingen geen sprake meer. Daarmee is iedere monastieke gemeenschap genoodzaakt zich indringend te bezinnen op het wezen van zijn monastieke cultuur. Wat biedt deze dat de wereld niet biedt?

In mijn beleving lijdt ook de gemeenschap in Muensterschwarzach, alle activisme ten spijt, aan een mate van verstening. Aan de buitenkant maakt ook Muensterschwarzach de indruk als zou het er heel anders toegaan dan in de samenleving. Maar net als in Egmond overviel me de vraag of het er wel 'anders genoeg' aan toegaat. En of niet juist de mate van 'anders zijn' zal bepalen of een monastieke gemeenschap wel of geen toekomst heeft.

### *Lieve vrede en ware vrede*

In Muensterschwarzach voelde het soms alsof de gemeenschap een onderlinge 'lieve vrede' bewaart. In gemoede vraag ik me af of die misschien niet een vorm van schijnvrede of schijnheerlijkheid is? Die een werkelijke en diepere eenheid of vrede, en daarmee echte vitaliteit, buitensluit? Het is soms bijna alsof een piëtistische deken elk profetisch vuur smoort.

De Regel van Benedictus lijkt me, evenmin als het evangelie, bedoeld om schijnveiligheid of -zekerheid te bieden, maar om met een gerust hart die gebieden in onszelf te kunnen exploreren waar we ons onveilig of onzeker weten. Hij lijkt me bedoeld om de monnik in staat te stellen zich erin te oefenen iedere versteende waarheid los te laten om door de Levende Waarheid gegrepen te kunnen worden. Zou de rust van de Regel niet juist tot veel onrust willen aanzetten?

Als een klooster, zoals dat in Muensterschwarzach, 'bij de tijd' lijkt, dan vraag ik me eerlijk gezegd af of dat een aanbeveling is. Zou een klooster niet eerder zijn tijd 'vooruit' moeten zijn. Een visioen moeten bieden hoe samenleven ook zou kunnen? Ik moet vaak denken aan de onzekerheid die Israël tegemoet ging, durfde te gaan, door uit Egypte weg te trekken. Zouden niet juist monastieke gemeenschappen telkens het bestaande en bekende achter zich moeten laten en het onbekende moeten exploreren? Door op een en dezelfde plaats telkens heel veel passen te maken?

### *Gesterkt*

Doordat ik zoveel tijd had om dit soort vragen te overpeinzen, ben ik via een vreemde weg al met al gesterkt uit Muensterschwarzach teruggekomen. En wel in mijn vermoeden dat het niet zo is dat kloosters 'te anders' zijn dan de samenleving om nog nieuwe roepingen te kunnen

aantrekken. Ze lijken me eerder niet anders genoeg. En wellicht gaat dat ook wel op voor een kerkelijke gemeenschap?

Misschien is de belangrijkste les die ik heb overgehouden aan mijn kennismaking met de Duitse Benedictijner school, dat een werelds ogend activisme en een monastiek leven goed kunnen samengaan. Gekscherend noemen Duitse Benedictijnen zichzelf ook wel *Ordensgemeinschaft von Stein und Beton*. Bijna geen Duitse abdij of ze bouwen of verbouwen. Ik neem ook daar graag een voorbeeld aan. Was het toeval dat mijn kamer juist uitkeek op een groot opslagterrein met bouwmaterialen?.

Ik ben de broeders van Muensterschwarzach meer dan erkentelijk voor de geboden gastvrijheid en wens hen en alle monastieke gemeenschappen een levenslustig bestaan.